

відзначити, що за перше десятиріччя випуску аспірантів у ЛДІФК (з 1988 по 1998 рр.) ними було захищено тільки 19 дисертацій. Водночас, за останні 10 років понад 60-ти випускникам аспірантури ЛДІФК було присвоєно звання кандидата наук. При цьому варто вважати важливим чинником відкриття у Західній Україні фахових спеціалізованих рад із захисту дисертацій — з 1998 по 2000 рік така рада діяла у Волинському державному університеті ім. Лесі Українки, а з 2001 року вже й у Львівському державному інституті фізичної культури.

Випускники аспірантури ЛДІФК сьогодні успішно працюють у багатьох вищих навчальних закладах і держаних установах України й низки зарубіжних країн, їх добре знають в Києві, Полтаві, Херсоні, Рівному, Хмельницькому, Миколаєві, Івано-Франківську, Мукачеві, Дрогобичі, Кременці та інших містах. Саме вони складають основу наймолодшого в Україні професорсько-викладацького складу ЛДІФК, перебуваючи на посадах проректорів, деканів, заступників деканів, завідувачів кафедр, доцентів.

В ювілейний для інституту рік у відділі аспірантури навчається понад 50 аспірантів і здобувачів

наукового ступеня. Усі вони беруть активну участь у наукових конференціях та інших заходах, які проводяться у Польщі, Білорусі, Молдові та в багатьох містах України.

Аспіранти інституту плідно співпрацюють із Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту, національними федераціями з видів спорту, Всеукраїнським центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», науковими, навчальними, спортивними та громадськими закладами України.

Вже традиційно, впродовж десяти років, саме на плечі аспірантів ЛДІФК лягає основна робота з організації одного із наймасштабніших в Україні наукових заходів в галузі фізичної культури — конференції «Молода спортивна наука України». Це неабияка організаційна школа для молодих науковців.

Аспіранти — невід'ємна частина громадського і наукового життя ЛДІФК. Без їхньої безпосередньої допомоги не обходиться організація жодного наукового і культурного заходу в стінах вузу. Вони — молода еліта й наша гордість, адже, в більшості, — це кращі випускники Львівського державного інституту фізичної культури і водночас — його майбутнє.

БІБЛІОТЕКА ЛДІФК: СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК

Ірина Свістельник, завідувач бібліотеки

Утворення Львівського державного інституту фізичної культури у 1946 році стало етапною подією для культурного й наукового життя Львова. Одночасно зі створенням інституту було засновано бібліотеку. За 60 років існування бібліотека ЛДІФК виросла у важливий підрозділ, який своєю діяльністю сприяє підвищенню рівня навчального процесу, науково-дослідної роботи.

У перші дні роботи для 150 студентів новоствореного інституту бібліотека відкрила двері своєї єдиної кімнати — таке було приміщення бібліотеки на початку її діяльності. На той час у ній працювали лише два працівники: завідувачка бібліотеки Г. Н. Князькіна та бібліотекар І. П. Стернюк. Згодом до бібліотеки прийшли працювати молоді спеціалісти — фахівці бібліотечної справи.

Головним випробуванням для книгозбірні стало випробування часом, адже час — найсуворіший

екзаменатор та водночас доброзичливий поціновувач. Минали роки. У 70—80-ті роки бібліотека пережила період інтенсивного розвитку, активно поповнювалася книгами, спеціалізованою літературою, фаховими виданнями. Збільшувалася кількість студентів інституту, а відповідно і кількість читачів, зроста книговидача та кількість штатних працівників.

Збагачення книжкового фонду настійливо вимагало значного розширення площ, якісного та системного формування книжкового масиву, досконалого розміщення літератури. Для потреб бібліотеки було виділено нові приміщення: організовано абонемент, читальну залу, книгосховище, відділ бібліографії, який згодом переріс в інформаційно-бібліографічний відділ. Поступово бібліотеку оснащували столами, стелажми, каталожними шафами тощо.

З 1976 року до грудня 1996 року бібліотеку очолювала досвідчений фахівець бібліотечної справи, яка працювала у бібліотеці з 1958 року, бібліограф за освітою Т.І. Карпенко. Завдяки її зусиллям фонди бібліотеки стали спеціалізованими, динамічно поповнювалися. Комплектування здійснювалося централізовано, а також за рахунок дарунків та книжкових фондів приватних осіб. Бібліотека набула статусу універсальної, оскільки комплектувалася за всіма галузями знань, і стала найбільшою галузевою книгозбірнею у західному регіоні України. Було розроблено деталізовану бібліотечно-бібліографічну класифікацію відділу спорту, утворено нові відділи бібліотеки: відділ комплектування та опрацювання фонду, кабінет суспільної літератури, три читальні зали в студентських гуртожитках; сформовано довідково-пошуковий апарат: ряд каталогів (алфавітний, систематичний, предметний зі спорту) та картотек (психолого-педагогічна, картотека наукових праць викладачів та співробітників ЛДІФК, авторефератів дисертацій, українознавства, знаменних подій в Україні, фонду іноземної літератури).

У 70—90-х роках зростає штат книгозбірні, колектив поповнюють нові працівники, більшість яких мають спеціальну бібліотечну освіту. За цей період часу у бібліотеці працювали: Ананьєва О. К., Ареф'єва О. А., Бадьора О. С., Бунакова Н. Л., Бусел Н. І., Галас Н. Б., Гожельська Н. В., Гарджала О. Я., Гуменна О. Я., Гуськова А. П., Дацко І. Є., Дідух І. А., Дикун Н. В., Демко Л. Б., Доплатюк О. І.,

Екстра Р. В., Журавльова Л. К., Крицька Н. Р., Криштанович С. В., Кедик С. І., Корвякова І. О., Лисенко О. О., Маліновська С. Л., Матвійчук Т. Ф., Михайлова Н. В., Михонь М. М., Муцин Н. М., Онисько М. С., Сенів М. І., Стахова К. М., Трачук Е. О., Трохимчук О. Р., Федішин О. М., Фляменбаум О. Я., Чечуліна Т. М., Щербакова О. Л.

За роки, що минули, у стінах бібліотеки сотні тисяч молодих людей долучилися до книжкової мудрості, збагатили себе інтелектуально та духовно, пройшли школу життєвого досвіду та самовизначення. Протягом останніх років зріс інтерес до спортивної науки, підвищилася якість підготовки науково-педагогічних кадрів галузі спорту. Однак, попри усі важливі проблеми, гостро стоїть питання щодо інформаційного забезпечення професорсько-викладацького складу, аспірантів, магістрантів, студентів інституту сучасною науковою інформацією, без якої неможлива ефективна діяльність фахівців галузі.

Сьогодні комплектування бібліотеки здійснюється відповідно до профілю вузу (рис. 1).

Масив бібліотеки багатогалузевий, представлений п'ятьма мовами й налічує близько 70 тис. прим. літератури. Це спортивна, навчальна, наукова, суспільна, художня література, збірки наукових праць, матеріали конференцій, автореферати дисертацій, дисертації, періодичні видання та інші інформаційні матеріали. Основна частина фонду — література спортивної тематики.

У структурі бібліотеки сьогодні діють три відділи: комплектування, обслуговування та інфор-

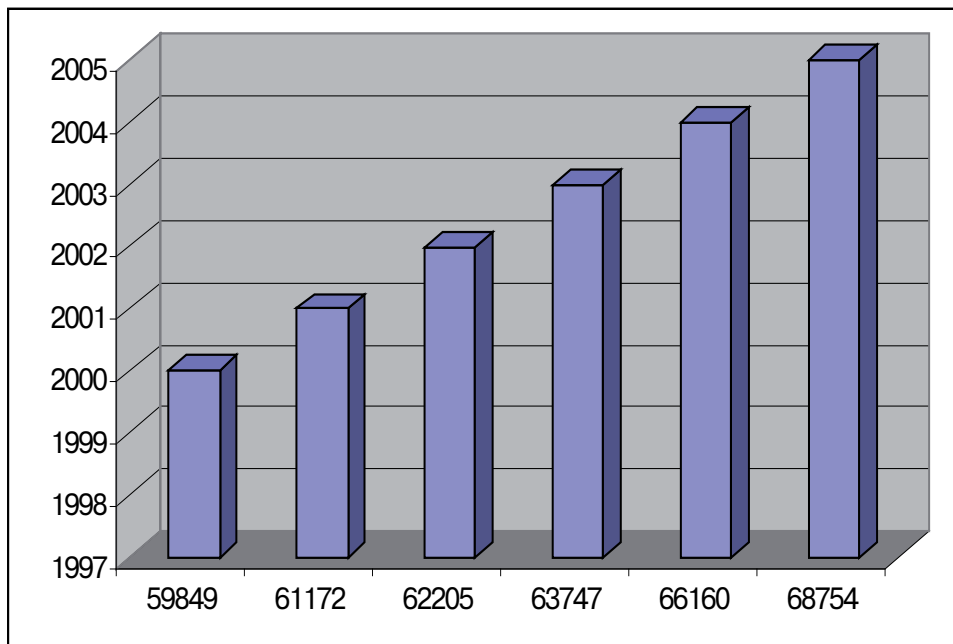

Рис. 1. Динаміка формування фонду бібліотеки ЛДІФК за роками (станом на 1.01.2006)

Рис. 2. Довідково-пошукова інформаційна система бібліотеки ЛДІФК

маційно-бібліографічний. До послуг читачів абонемент, 3 читальні зали на 100 посадкових місць.

Бібліотека зберігає видання, унікальні за своєю значущістю: фахові журнали «Теория и практика физической культуры» з 1936 року, книги зі спорту 1925 року, раритетне багатотомне видання «Энциклопедический словарь» (Ф. Брокгауз, И. Эфрон).

З року в рік зростає кількість надходження українськомовної літератури, спеціалізованих фахових видань. Бібліотека отримує дарунки з українсько-американської доброточинної фундації «Сейбр-Світло», різних організацій та від приватних осіб — випускників, ветеранів фізкультурно-спортивного руху, викладачів.

Інформаційна робота бібліотеки здійснюється за допомогою довідково-пошукового апарату — системи каталогів: алфавітного, систематичного, предметного зі спорту та картотек: психолого-педагогічної, фахових видань тощо (рис. 2).

З 1997 по 2005 рік бібліотека уклала та видала ряд науково-тематичних покажчиків: «Олімпійський спорт», «Фізична реабілітація та спортивна медицина», «Історія фізичної культури», «Управління сферою фізичної культури. Організація та методика оздоровчих фізкультурних занять. Рекреація. Туризм», «Покажчик фонду іноземних видань бібліотеки ЛДІФК», «Друківані праці професорсько-викладацького складу та аспірантів ЛДІФК (1997—2002 рр.)», «Бібліографічний покажчик авторефератів дисертацій та дисертацій бібліотеки ЛДІФК. Вип. 1: Теорія і методика фізичного виховання, медико-біологічні аспекти, педагогіка, психологія», «Бібліографічний покажчик авторефе-

ратів дисертацій та дисертацій бібліотеки Львівського державного інституту фізичної культури. Вип. 2: Види спорту».

Бібліотека передплачує 48 назв періодичних видань, з них фахових — 11. Щорічно у стінах бібліотеки експонуються книжкові виставки нових надходжень, проводяться дні інформації, здійснюється інформаційна підтримка науково-практичних конференцій інституту.

Бібліотека пропонує своїм користувачам широкий перелік послуг, серед яких такі:

- бібліотечно-інформаційне обслуговування, інформаційний супровід наукових тем;
- надання фактографічної інформації;
- експонування інформаційних матеріалів до спортивних дат та подій;
- підготовка бібліографічних видань на допомогу навчально-освітньому процесові та науковим дослідженням;
- опрацювання бібліографічних списків літератури для дипломних, магістерських робіт та дисертацій;
- індексування за УДК та ББК.

Стратегічним напрямком реформування системи вищої фізкультурної освіти залишається активне впровадження сучасних інформаційних технологій у практику інформаційної діяльності ВНЗ фізкультурного профілю.

З появою таких інформаційних технологій у бібліотеці інституту з 2003 року розпочата автоматизація бібліотечних процесів. Уже створена електронна картотека авторефератів дисертацій (надходження з 1991 року), дисертацій, захищених

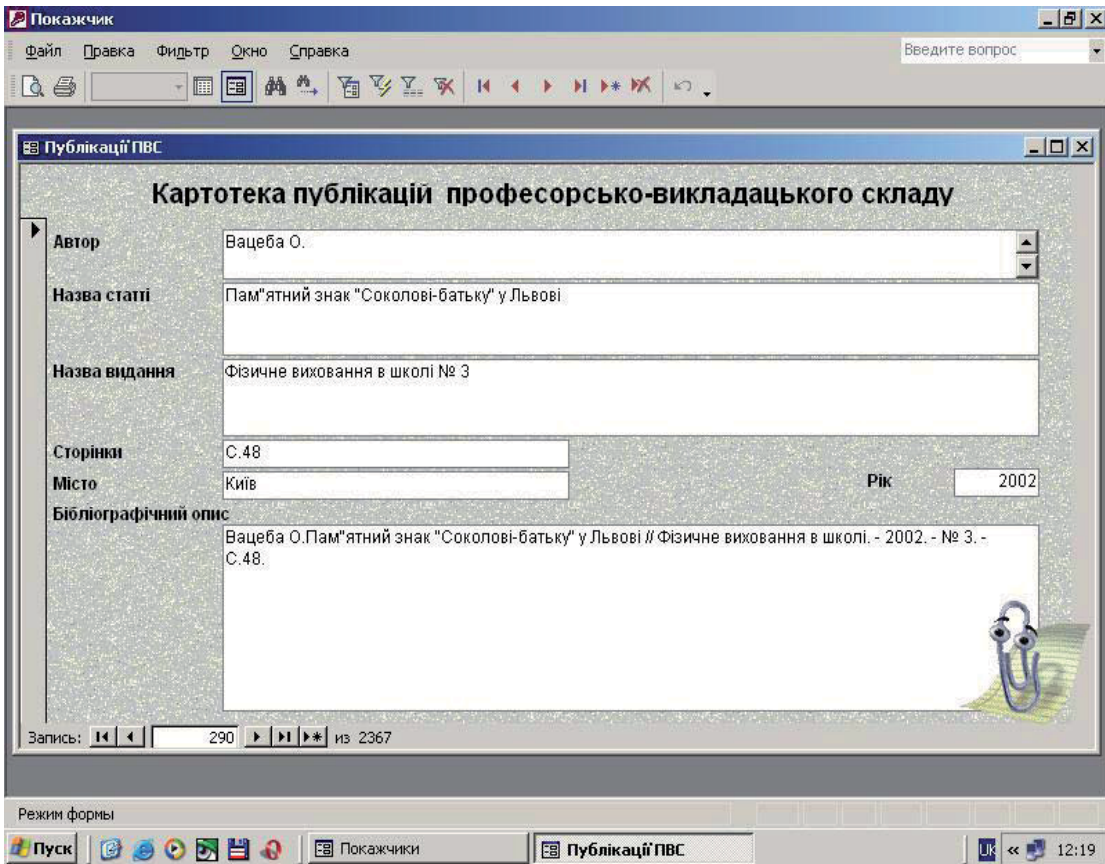
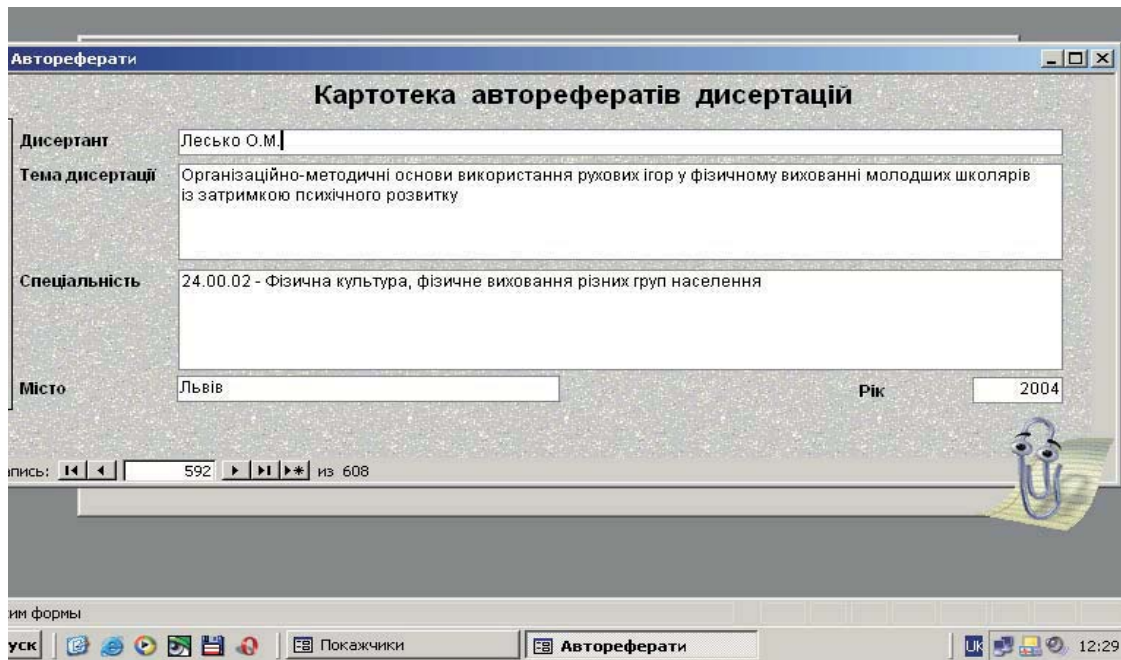
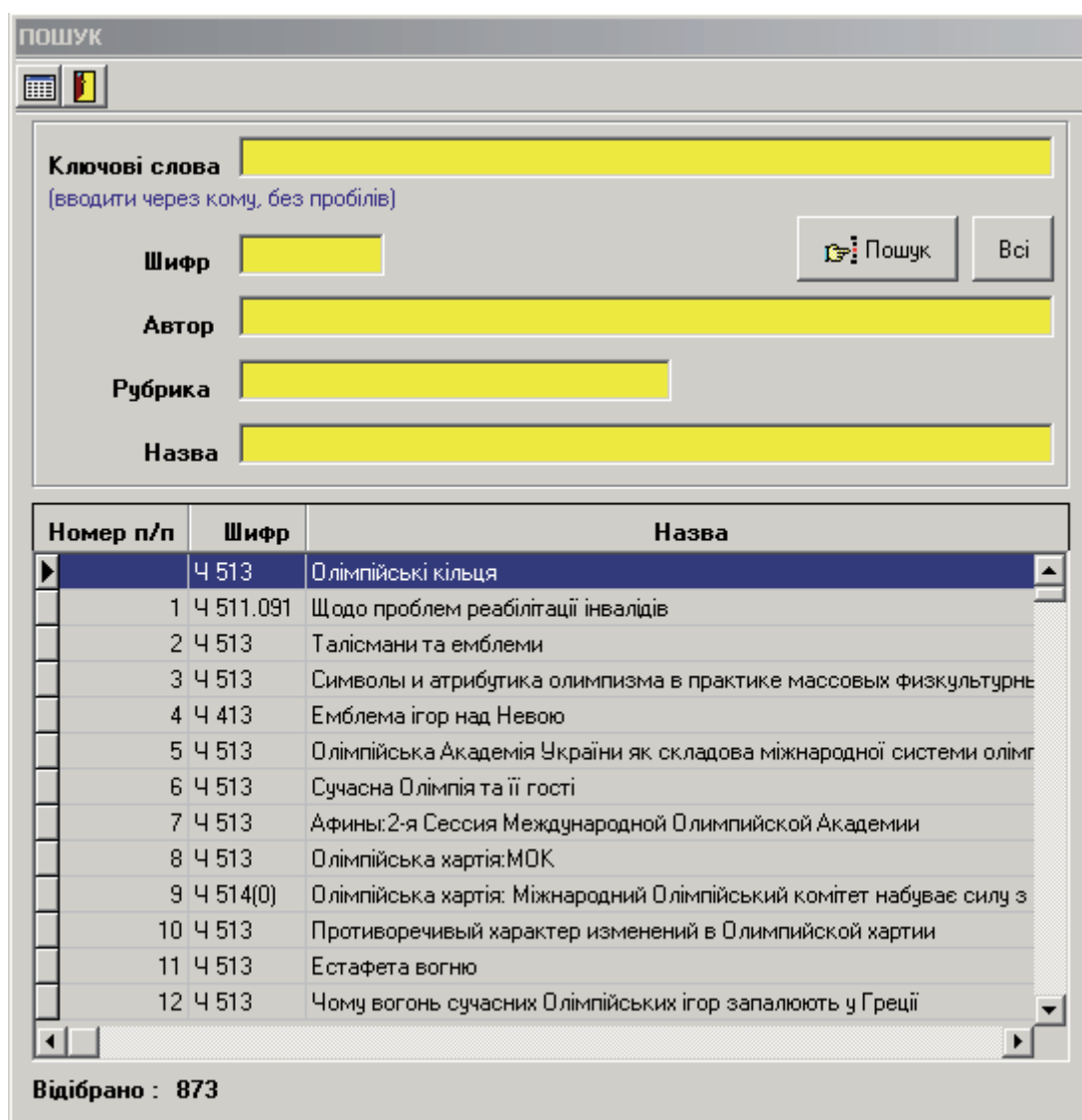

Рис. 3. Електронні картотеки бібліотеки ЛДІФК

Рис. 4. База даних за тематикою олімпійського, професійного, паралімпійського, адаптивного спорту

у ЛДІФК, електронна картотека друкованих праць професорсько-викладацького складу, фахових збірників та журналів (рис. 3).

Електронні картотеки поділені за різними ознаками: за характером інформаційного документа (автореферати дисертацій, дисертації), за видом видання (журнали), за тематичним спрямуванням (олімпійський, професійний, адаптивний спорт). На даний момент електронні картотеки включають:

картотека авторефератів дисертацій (поповнення за надходженням включає 620 записів);

картотека дисертацій, захищених у ЛДІФК (складає 87 записів);

картотека збірників наукових праць (загальна кількість записів складає 245 бібліографічних описів);

картотека фахових журналів (надходження щомісяця, загальна кількість назв — 151);

картотека професорсько-викладацького складу (включає статті, монографії, підручники, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації тощо, загальна кількість записів 2509);

У бібліотеці апробована база даних власної генерації за тематикою олімпійського, параолімпійського, професійного та адаптивного спорту (рис. 4). На часі створення електронного каталогу бібліотеки.

База даних включає усі інформаційні матеріали з вищевказаної тематики і налічує 1332 бібліографічні записи. Пошук як у базі даних так і електронних картотеках можливий за категоріями: «автор», «назва» або «тема дисертації», «рік», «місто видання», «ключові слова».

В інформаційному просторі бібліотеки застосування таких інноваційних інформаційних технологій надає можливість якісного та швидкого пошуку необхідної інформації, але на жаль, не надає повнотекстових версій, що є на часі. Створення повнотекстових баз даних та електронних картотек — це перспектива бібліотеки, яка дасть можливість безпосереднього доступу до її першоджерел.

Успіхи бібліотеки — це самовіддана праця колективу у складі 11 осіб: провідних бібліографів

Н. П. Величкович та О. Я. Пилипчук, зав. відділу комплектування та опрацювання літератури Н. М. Бойко, провідних бібліотекарів Ю. Ю. Гаврушко, Б. Е. Петрусь, Р. В. Попової, В. П. Стадник, бібліотекарів I категорії Н. Я. Грудзевич, I. Я. Содоми, бібліотекаря II категорії Я. А. Стасюк, які працюють над примноженням її традицій та надбань, забезпеченням інформаційних потреб студентів, викладачів, максимально повним забезпеченням навчально-виховного процесу та науково-дослідної роботи.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Соломія Гнот, кандидат історичних наук, старший викладач

Кафедру теорії і методики фізичного виховання було створено у 1946 році як важливий структурний підрозділ Львівського державного інституту фізичної культури. За свою шестидесятирічну історію кафедра неодноразово перейменовувалася, змінювалися викладацькі кадри. Перша назва кафедри — «Кафедра теорії та методики фізичного виховання, історії та організації фізичної культури».

Наприкінці 40-х років ХХ ст. сформувався перший викладацький колектив кафедри. Відразу після війни у 1946/47 н. р. на кафедрі працювали лише два викладачі: А. П. Ліпман — кандидат педагогічних наук, доцент, який став першим завідувачем (до того виконував обов'язки заступника ректора інституту по навчальній роботі) і старший викладач А. С. Сегнер. Паралельно з розвитком загальних основ теорії фізичної культури на кафедрі велася плідна робота з питань методики фізичного виховання людей різного віку. Очолював цю роботу А. П. Ліпман, який був автором однієї з перших програм з фізичного виховання для загальноосвітніх шкіл. Під керівництвом А. П. Ліпмана систематично вдосконалювалася методика проведення педагогічної практики студентів в загальноосвітніх школах [1].

Від 1947 до 1948 рр. кафедру очолював А. А. Догмаров — випускник аспірантури Московського інституту фізичної культури, кандидат педагогічних наук, доцент [2]. Тоді ж розпочав працю на кафедрі доцент М. К. Єсаулов — згодом ректор Львівського державного інституту фізичної культури (з 1955 по 1959 рр.) [3]. Викладачі кафедри активно долучались до наукової та спортивної роботи, беручи

участь у Всесоюзних науково-методичних семінарах, нарадах Головного Управління фізичної культури і спорту з питань історії фізичної культури в Москві, Всесоюзних спартакіадах фізкультурних спортивних навчальних закладів [4].

У 1948 р. на посаду завідувача кафедри за сумісництвом було призначено М. В. Шерстюка — кандидата педагогічних наук, доцента, випускника Московської Військово-інженерної академії ім. Куйбишева (в 1947 р. за наказом Всесоюзного комітету у справах фізкультури і спорту при раді міністрів СРСР і наказом міністра вищої освіти СРСР його затверджено заступником директора з науково-навчальної роботи ЛДІФК) [5]. У 1949 р. значно розширюється особовий склад працівників: завідувач кафедри М. В. Шерстюк, доцент І. М. Тамаров, старші викладачі І. Ф. Голік, М. К. Єсаулов, викладач В. Г. Циганкова [6].

Значне пожвавлення у науковій та спортивній діяльності кафедри відбулося із призначенням завідувачем у 1951 р. А. А. Тер-Ованесяна — випускника Московського державного інституту фізичної культури, заслуженого майстра спорту СРСР, який працював на цій посаді до 1976 р. (а до 1983 р. — професором цієї ж кафедри). Проф. Арам Аветісович Тер-Ованесян підготував чималу групу рекордсменів та чемпіонів СРСР і УРСР з легкої атлетики (з 1980 р. працював професором-консультантом на кафедрі легкої атлетики ЛДІФК). Серед вихованців «Тера» — як називали його колеги — був і рекордсмен світу, Європи, СРСР із стрибків у довжину,